

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Έννοια – Βασικά χαρακτηριστικά

Η έννοια του αθλητισμού, του ευ αγωνίζεσθαι και των ιδανικών, που γεννήθηκαν και αναπτύχθηκαν κατά την αρχαιότητα, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του ανθρώπου, της πολιτείας και της κοινωνίας.

Η μεγάλη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη του αθλητισμού στους νεώτερους χρόνους, καθώς και οι διεθνείς διαστάσεις που έχει πάρει, καθιστούν αναγκαία τη ρύθμισή του από το θετό δίκαιο. Όλο και περισσότερο η νομική επιστήμη ασχολείται με τον αθλητικό χώρο, ανάγοντας τον, από ένα μάλλον περιθωριακό νομικό θέμα, σε θέμα σοβαρού νομικού προβληματισμού. Συνέπεια αυτού είναι και η δημιουργία του όρου «Αθλητικό Δίκαιο», ο οποίος δηλώνει έναν νέο και αυτοτελή κλάδο της νομικής επιστήμης και του δικαίου.

Ακόμη και κατά την ελληνική αρχαιότητα, οπότε γεννήθηκε και άνθισε το πνεύμα του αθλητισμού και των πρώτων ολυμπιακών αγώνων, το καθεστώς τους ρυθμιζόταν και οργανωνόταν από νομοθετικά και δικαιοδοτικά όργανα, όπως η ολυμπιακή βουλή και οι ελλανοδίκες.

Επιχειρώντας λοιπόν μία προσέγγιση του όρου «Αθλητικό Δίκαιο», μπορούμε να τον ορίσουμε ως, το σύνολο των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν κάθε είδους σχέσεις που ανακύπτουν στο χώρο του αθλητισμού.

Έτσι, ο αθλητισμός περικλείεται από την δική του ιδιαίτερη φιλοσοφία, από ιδιαίτερες νομικές και οικονομικές διαστάσεις. Επιτάσσεται μια ειδική αντιμετώπιση από την έννομη τάξη, η οποία μερικές φορές, όπως στην Ελλάδα, αντιμετωπίζεται ως ζήτημα συνταγματικής περιωπής (Σύνταγμα αρ.16 παρ.9).

2. Φύση των αρχαίων Ολυμπιακών Αγώνων

Οι ολυμπιακοί αγώνες αποτελούν γεγονός κοινωνικό, πολιτικό, θρησκευτικό, το οποίο όμως περιβάλλεται με την περί δικαίου αντίληψη της αρχαίας Ελλάδας, είτε με τη μορφή του διαπολιτειακού δικαίου είτε με τη μορφή του δικαίου και των νόμων που ίσχυσαν στις ελληνικές πόλεις.

Ξεκίνησαν ως αγώνες θρησκευτικής λατρείας, στην αρχή τοπικοί, αργότερα κοινοί, του κοινού προστάτη θεού Δία. Στην πορεία, παράλληλα με τον ιερό χαρακτήρα που διατηρούν, αποκτούν και δημόσιο πολιτικό χαρακτήρα. Μετατρέπονται σε θρησκευτικούς δημόσιους, διαπολιτειακού χαρακτήρα αγώνες, δημόσιου διαπολιτειακού δικαίου.

Το στοιχείο που τους καθιστά αγώνες διαπολιτειακού δικαίου, είναι η συμμετοχή των κρατών, η αποδοχή τους δηλαδή ως γεγονός οικουμενικό εκ μέρους των πόλεων κρατών. Και ενώ οι Δελφοί γίνονται το κέντρο των Ελλήνων μέσω των χρησμών, η Ολυμπία γίνεται κέντρο ειρήνης μέσω των Ολυμπιακών εορτών. Δημιουργούνται σχέσεις διεθνείς των πόλεων κρατών που προάγουν την ανάπτυξη των ειρηνικών σχέσεων μεταξύ τους.

Η ολυμπιακή ιερομηνία, ως αποτέλεσμα της ειρηνικής συνύπαρξης κατά το διάστημα των ολυμπιακών αγώνων, ήταν μια κατάσταση κατά την οποία δεν επικρατούσε μόνο ανακωχή ανάμεσα στους εμπόλεμους, αλλά και αυστηρή τήρηση όλων των κανόνων που διαφυλάττουν ην ειρήνη. Επιβάλλεται συμφιλίωση μεταξύ των πολιτών, σεβασμός στην αξιοπρέπεια, στα προσωπικά δικαιώματα και στην προσωπική ελευθερία, χωρίς βία, περιφρόνηση των άλλων και αδικίες.

Αποτέλεσμα της ιερομηνίας ήταν να μετατρέπονται οι αντιθέσεις των πόλεων και των

προσώπων, που αποτελούσαν πολλές φορές αφορμές για πόλεμο, σε ένα ειρηνικό συναγωνισμό.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες στο ιερό της Ολυμπίας

Ένα από τα στοιχεία που προσδιορίζουν την φύση των ολυμπιακών αγώνων είναι, ότι όλες οι πόλεις κράτοι που λάμβαναν μέρος, συμμετείχαν στην ιεροτελεστία, που γινόταν σε κοινό τόπο.

Η διαδικασία αυτή επιβάλλει την δημιουργία κανόνων έξω από τα όρια των πόλεων κρατών και οι οποίοι γίνονται αποδεκτοί από αυτές.

Έτσι η Ήλιδα κηρύσσεται ιερή και απαραβίαστη καθώς και χώρος ουδέτερος.

Η ουδετερότητα αυτή δεν φαίνεται να κράτησε σ' όλη την πορεία των ολυμπιακών αγώνων. Έτσι το 364 π.χ. παραβιάστηκε ο χώρος της Ολυμπίας με τη μάχη Αρκάδων και Ηλείων.

3. Νομοθετικά και δικαιοδοτικά όργανα στους αρχαίους ολυμπιακούς αγώνες.

4. Η έννοια της ολυμπιακής δικαιοσύνης.

Η περί δικαιοσύνης αντίληψη είναι πολύ ανεπτυγμένη στους αρχαίους ολυμπιακούς αγώνες. Το ολυμπιακό δίκαιο είναι αυστηρό απέναντι στους παραβάτες των νόμων και των θεσμών που διέπουν όλη τη διαδικασία εφαρμογής των. Παράλληλα όμως υπήρχε και μεγάλος σεβασμός, ώστε αυτοί που παρανόμησαν κατά την υπερχλιετή διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων ήταν ελάχιστοι.

Οι ποινές που επιβάλλονταν από την ολυμπιακή δικαιοσύνη ήταν κυρίως χρηματικές.

Το χρηματικό πρόστιμο πολλές φορές ήταν τόσο βαρύ που ο καταδικασθείς δεν μπορούσε να το πληρώσει, με αποτέλεσμα να αποκλείεται, από τα ιερά των Δελφών και της Ολυμπίας, η «πόλις» προέλευσής του.

Άλλες ποινές ήταν η επιβολή αποκλεισμού από τους ολυμπιακούς αγώνες και οι σωματικές ποινές όπως η μαστίγωση.

Πάντως η δικαιοσύνη της αρχαίας Ολυμπίας παρουσιάζει ενδιαφέρον και από δικονομική άποψη, καθώς αυτοί που καταδικάζονταν σε κάποια ποινή δικαιούνταν να χρησιμοποιήσουν ένδικα μέσα κατά της κρίσης των Ελλανοδίκων ενώπιον της Ολυμπιακής Βουλής. Οι Ελλανοδίκες ήταν όργανα που απένειμαν δίκαιο ή έλυναν διαφορές κατά τους αθλητικούς αγώνες.

Η Ολυμπιακή Βουλή ως νομοθετικό της έργο είχε την εκπόνηση ειδικών νόμων, όπως νόμων για τους όρους συμμετοχής στους αγώνες, τη δωροδοκία, την εξασφάλιση του τίμιου αγώνα, την ανακήρυξη του νικητή και την απαγόρευση των γυναικών να παρακολουθούν αγώνες. Εκτός της νομοθετικής αρμοδιότητας, την οποία είχε η Ολυμπιακή Βουλή, φαίνεται ότι κατά τη διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων λειτουργούσε στον ιερό χώρο της Ολυμπίας και ως δικαστήριο, είχε δηλαδή δικαστικές αρμοδιότητες. Το ίδιο συνέβαινε και με τους Ελλανοδίκες, που εκτός από διοικητικό όργανο λειτουργούσε και ως δικαστήριο, το οποίο έκρινε σύμφωνα με τους ολυμπιακούς νόμους, τη συμπεριφορά των αγωνιζομένων και των θεατών.

Οι αποφάσεις του σώματος των Ελλανοδικών ήταν τελεσίδικες, ανέκλητες και εκτελεστές. Ακόμη και μετά από προσφυγή στο ανώτερο όργανο την Ολυμπιακή Βουλή. Σε περίπτωση δε δικαίωσης του προσφεύγοντος δεν άλλαζαν οι αποφάσεις των Ελλανοδικών, έστω και άδικες, αλλά τιμωρούνταν οι ίδιοι με πρόστιμο ως άδικοι ή ως δωροδοκηθέντες

Αθλητική έννομη τάξη

Η αθλητική ζωή, η κοινωνία του αθλητισμού και η σωματική δραστηριότητα διέπονται από ένα σύνολο κανόνων δικαίου, που ρυθμίζουν τη φύση των αθλητικών θεσμών, την αθλητική και σωματική δράση, τη συμμετοχή σ' αυτή, τις διαμορφούμενες αθλητικές σχέσεις των φυσικών και νομικών προσώπων που αντιμετωπίζουν τα ανακύπτοντα προβλήματα στο αθλητικό γίγνεσθαι.

Το σύστημα αυτό αποτελεί την ισχύουσα έννομη τάξη για τον αθλητισμό και την αθλητική δραστηριότητα.

Στην εθνική αθλητική ζωή, το περιεχόμενο της έννομης τάξης καθορίζεται από τα ιστορικά και κοινωνικά δεδομένα που συντέλεσαν στη δημιουργία της, καθώς και από την διαδοχή νέων ιδεών περί πολιτικής, ηθικής και οικονομίας στον αθλητισμό. Στην Ελλάδα η σχέση δικαίου και αθλητισμού εμφανίζεται ως σχέση δημόσιας εξουσίας, δηλαδή σχέση δημοσίου δικαίου με χαρακτήρα διοικητικό. Η αθλητική δραστηριότητα υφίσταται στη βάση των κανόνων που έχουν τεθεί, διαμορφώνοντας ένα πλαίσιο θεσμικής αυτονομίας της αθλητικής οργάνωσης των σωματείων, κατά το ιδιωτικό δίκαιο και τις ειδικές διατάξεις του αθλητικού νόμου. Εκτός όμως των ειδικών κανόνων του αθλητικού δικαίου άμεσα ή έμμεσα βρίσκουν εφαρμογή και κανόνες του κοινού δικαίου.

Ο κρατικός έλεγχος και η εποπτεία, σύμφωνα με την επιταγή του Συντάγματος, ασκείται σ' όλο το πλέγμα του αθλητικού σωματειακού συστήματος. Εξαίρεση για τις χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης αποτελούν οι κανόνες ευρωπαϊκού δικαίου και μόνο ως προς την αμοιβόμενη αθλητική δραστηριότητα, όπου βρίσκουν εφαρμογή οι κανόνες της οικείας συνθήκης.

Κατά το ελληνικό νομικό σύστημα, ένα μεγάλο μέρος των κανόνων δικαίου για τον αθλητισμό, τόσο στον ερασιτεχνικό όσο και στον επαγγελματικό, θέτει ο νομοθέτης κατά τις διατάξεις του Συντάγματος.

Αθλητικό δίκαιο και Σύνταγμα

Ο σημαντικότερος κανόνας δικαίου της ελληνικής έννομης τάξης που αφορά τον αθλητισμό είναι αυτός του άρθρου 16 παρ. 9 του Συντάγματος του 1975. Ο αναθεωρητικός νομοθέτης αποδεχόμενος τη θετικότερη κοινωνική επιρροή του αθλητισμού τον ανήγαγε σε ζήτημα συνταγματικής περιωπής και τον έθεσε υπό κρατική προστασία.

Έτσι στο δεύτερο μέρος του Συντάγματος περί ατομικών δικαιωμάτων και ειδικότερα στο αρ. 16 παρ. 9 αυτού προβλέπεται ότι «ο αθλητισμός τελεί υπό την προστασία και την ανώτατη εποπτεία του Κράτους».

Ο αθλητισμός ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα

Η προστασία, η ανάπτυξη και προαγωγή του αθλητισμού παρά το γεγονός ότι εντάσσεται στο δεύτερο μέρος του Συντάγματος περί ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, δεν ανάγεται σε αυτοτελές συνταγματικά προστατευόμενο δικαίωμα. Η έλλειψη μιας πανηγυρικής ή έστω ερμηνευτικής διαπίστωσης του αναθεωρητικού νομοθέτη ή της θεωρίας, ότι η ελεύθερη πρόσβαση στην άθληση και η ελεύθερη άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας, αποτελούν ειδικό ατομικό δικαίωμα και ελευθερία του πολίτη, οδηγούν στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούμε να χαρακτηρίσουμε το δικαίωμα στον αθλητισμό, ως ειδικά και ρητά προστατευόμενο από το Σύνταγμα έννομο αγαθό. Για την προστασία του οποίου, ο πολίτης θα είχε συνταγματικό δικαίωμα άμυνας έναντι της κρατικής εξουσίας ή και τρίτων

ασκούντων οιονεί κρατική εξουσία, σύμφωνα με την θεωρία της τριτενέργειας των ατομικών δικαιωμάτων.

Αυτό δεν συμβαίνει στην Πορτογαλία. Η πανηγυρική διαπίστωση του πορτογαλικού συντάγματος ότι «όλοι έχουν δικαίωμα στην φυσική αγωγή και στον αθλητισμό» λείπει από το ελληνικό σύνταγμα. Διότι το Σύνταγμα, εκεί όπου επιδιώκει να αναγνωρίσει ένα ειδικό ατομικό δικαίωμα, το κάνει με σαφήνεια και τρόπο πανηγυρικό, αναφέροντας ρητά, ότι η νομική κατάσταση που θέλει να προστατεύσει αποτελεί δικαίωμα ή ελευθερία του διοικουμένου ή έστω άλλη νομική κατάσταση με αρνητικό, έναντι της κρατικής εξουσίας, περιεχόμενο, όπως για παράδειγμα, το άσυλο της κατοικίας ή το απόρρητο των επίστολών σύμφωνα με τα αρ. 9 και 19 του Συντάγματος.

Έχει υποστηριχθεί όμως και η αντίθετη άποψη, χωρίς όμως ιδιαίτερη τεκμηρίωση, ότι το άρθρο 16 παρ. 9, εγκαθιδρύει ένα κοινωνικό, συγχρόνως δε και ένα ατομικό δικαίωμα στον αθλητισμό.

Θα μπορούσαμε ίσως ευκολότερα να κατατάξουμε τον αθλητισμό στα έννομα αγαθά που προστατεύονται από το Σύνταγμα ως κοινωνικά δικαιώματα, ήτοι ως αγαθά για τα οποία υπάρχει αξίωση του πολίτη για την θετική ενέργεια του κράτους με σκοπό τη θεσμική και οικονομική τους στήριξη, προστασία, ανάπτυξη και προαγωγή τους. Αθλητισμός και παιδεία

Παιδεία με την ευρύτερη έννοια του όρου είναι η καλλιέργεια του ανθρώπινου πνεύματος.

Η καλλιέργεια του ανθρώπινου πνεύματος επιτυγχάνεται και με τον αθλητισμό. Όπως λέγαν οι αρχαίοι μας, νούς υγιής εν σώματι υγιή.

Το αρ. 16 του Συντ. που αναφέρεται στην παιδεία, κάνει λόγο για την υποχρέωση του κράτους για παροχή δωρεάν παιδείας και την αντίστοιχη εγκαθίδρυση για τους πολίτες ενός κοινωνικού δικαιώματος. Στο ίδιο άρθρο 16 παρ. 9, επιτυγχάνεται και η αναγωγή του αθλητισμού σε θεσμό συνταγματικής περιωπής.

Η ένταξη του αθλητισμού στο άρθρο αυτό, καταδεικνύει την ουσιαστική, φιλοσοφική αλλά και θεσμική συνάφειά του προς την παιδεία, ήτοι προς ένα έννομο αγαθό, η παροχή του οποίου στους πολίτες αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα. Μάλιστα στο άρθρο 16 παρ. 2 του Συντ. αναφέρεται ρητά ότι στοιχείο της παιδείας ως βασικής αποστολής του κράτους αποτελεί και η φυσική αγωγή. Στο πλαίσιο δηλαδή, της εκπαιδευτικής διδασκαλείας ενσωματώνεται η φυσική άσκηση και η αθλητική δραστηριότητα.

Στην παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου ανακηρύσσεται η παιδεία και επομένως και η φυσική αγωγή, σε έννομο αγαθό το οποίο παρέχεται δωρεάν στους πολίτες, οι οποίοι σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου αυτής, δικαιούνται να απαιτήσουν ενισχύσεις από το κράτος, ανάλογα με τις ανάγκες και τις ικανότητές τους.

Στην παράγραφο 9 ιδρύεται ανάλογο κοινωνικό δικαίωμα αλλά μόνο όσον αφορά την οικονομική ενίσχυση των αθλητικών ενώσεων.

Η διαφορετική συστηματική κατάταξη της φυσικής αγωγής και του αθλητισμού στο άρθρο 16, θα μπορούσε να δικαιολογήσει και τον ισχυρισμό, ότι ο αναθεωρητικός νομοθέτης διακρίνει σαφώς την φυσική αγωγή από τον αθλητισμό, ως έννοιες με διαφορετικό νομικό περιεχόμενο, στις οποίες μάλιστα επιφυλάσσει και διαφορετική νομική αντιμετώπιση. Δηλαδή ενώ με τις διατάξεις 2 και 4 του άρθρου 16, η φυσική αγωγή ανακηρύσσεται με σαφήνεια σε κοινωνικό δικαίωμα των πολιτών, αυτό δεν γίνεται τουλάχιστον με τον ίδιο σαφή τρόπο, στην διατύπωση της παραγράφου 9, για τον αθλητισμό. Πέραν αυτού, δεν γίνεται έστω κάποια έμμεση μνεία στις παραπάνω διατάξεις, ώστε να μπορούσε να επιτευχθεί μια σύνδεση με την παιδεία και την φυσική αγωγή.

Συνυπολογίζοντας στα παραπάνω και το ότι η ίδια η φύση του αθλητισμού, παρά την έντονη παιδευτική χροιά της, η οποία δικαιολογεί τον χαρακτηρισμό του αθλητισμού ως μέσου σωματικής και πνευματικής ανάπτυξης και διαμόρφωσης της προσωπικότητας του αθλουμένου, εξακολουθεί να παραμένει κατά κύριο λόγο στον χώρο της κοινωνικής δραστηριότητας και όχι της εκπαιδευτικής διδασκαλίας, τότε θα μπορούσε ενδεχομένως να υποστηριχθεί ότι, από τη διατύπωση του άρθρου 16 παρ. 9 του Συντάγματος, δεν συνάγεται με σαφήνεια ούτε η ύπαρξη ενός κοινωνικού δικαιώματος των πολιτών, κατά την κλασσική έννοια του άρθρου.

Ο αθλητισμός όμως είναι μια κοινωνική δραστηριότητα, αποτελεί ένα τομέα κοινωνικής δράσης. Έτσι λοιπόν όπως όλα τα κοινωνικά αγαθά, αποτελεί αντικείμενο του κρατικού ενδιαφέροντος. Επιβάλλεται η θεσμική προστασία, η οικονομική στήριξη και ο κρατικός έλεγχος των αθλητών, των αθλητικών φορέων και γενικά όσων μετέχουν στην οργάνωση, διοίκηση και άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας. Με τον όρο προστασία νοείται, η κάθε είδους κρατική ενέργεια, η οποία τείνει στην θεσμική κατοχύρωση, τη νομοθετική ρύθμιση και την εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του αθλητισμού. Το κράτος υποχρεούται να προστατεύσει τον αθλητισμό ως θεσμό, με νομοθετικές ρυθμίσεις.

Επομένως, η χρήση του όρου προστασία, θα μπορούσε να οδηγήσει πράγματι στην παραδοχή ενός κοινωνικού δικαιώματος για τον αθλητισμό, ήτοι στην απαίτηση του πολίτη έναντι του κράτους να παρέμβει νομοθετικά, διοικητικά και οικονομικά προκειμένου να διευκολύνει την πρόσβαση στην αθλητική δραστηριότητα καθώς και την άσκησή της. Εξυπακούεται, ότι ένα τέτοιο κοινωνικό δικαίωμα έχει ως υποκείμενο όχι μόνο τον αθλητή ως φυσικό πρόσωπο αλλά και τα νομικά ή φυσικά πρόσωπα που μετέχουν στην αθλητική δραστηριότητα.

Επομένως ο όρος προστασία του αθλητισμού, περιλαμβάνει τόσο την προστασία της άθλησης, όσο και την προστασία της οργάνωσης και διοίκησης της αθλητικής δραστηριότητας.

Αν γίνει δεκτή μια τέτοια ερμηνεία του όρου «προστασία» του αθλητισμού, μπορεί να γίνει επίσης δεκτό, ότι με το πρώτο εδάφιο του άρθρου 16 παρ. 9, εγκαθιδρύεται ένα δικαίωμα των φυσικών και νομικών προσώπων που μετέχουν στην αθλητική δραστηριότητα έναντι του κράτους. Εγκαθιδρύεται δηλαδή, όχι μόνο ένα κοινωνικό αλλά συγχρόνως και ένα ατομικό δικαίωμα για ελεύθερη αθλητική δραστηριότητα.

Επομένως η νομοθετική προστασία του αθλητισμού ως αποτέλεσμα ικανοποίησης του κοινωνικού δικαιώματος που καθιερώνει το άρθρο 16 παρ. 9, αποτελεί συγχρόνως και όρο για την αναγνώριση της αθλητικής δραστηριότητας ως άσκησης ενός ατομικού δικαιώματος, προστατευόμενου επίσης από το αρ. 16 παρ. 9.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ικανοποίηση ενός κοινωνικού δικαιώματος παρέχει και αξίωση έναντι του κράτους για αποχή από οποιαδήποτε ενέργεια αμφισβήτησης ή παραβίασης του νομοθετικού ή κοινωνικού κεκτημένου. Αυτή η υποχρέωση του κράτους για αποχή από παρεμβάσεις στην ελεύθερη άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας και σεβασμό στην ιδιωτική αυτονομία των αθλητικών φορέων υποδηλώνει την ανώτατη εποπτεία που ασκεί το κράτος επί του αθλητισμού.

Με τη χρήση του όρου αυτού και όχι του συνήθους όρου εποπτεία, όπως π.χ. στα άρθρα 16 παρ.5, 15 παρ.2, 13 παρ.3 κτλ. υποδηλώνεται η υποχρέωση του κράτους για τον μέγιστο δυνατό σεβασμό της ελευθερίας και αυτονομίας των αθλητικών φορέων, όσες φορές αυτό παρεμβαίνει νομοθετικά ή διοικητικά για να υλοποιήσει την υποχρέωση του για προστασία του αθλητισμού.

Αθλητισμός και συναφείς διατάξεις του Συντάγματος

Το άρθρο 11 του Συντάγματος αναφέρεται στ ο δικαίωμα της συναθροίσεως, της οποίας την ελευθερία κατοχυρώνει. Κατά το άρθρο «συνάθροιση είναι η συγκέντρωση ιδιωτών με τον κοινό σκοπό είτε να εκφράσουν ή να ανταλλάξουν γνώμες ή πληροφορίες είτε να εκδηλώσουν ή να προβάλουν γνώμες, φρονήματα ή αιτήματα».

Το θέμα που τίθεται είναι αν η μεγάλη συγκέντρωση του κόσμου που γίνεται για να παρακολουθήσουν ένα δημόσιο αθλητικό θέαμα αποτελεί συνάθροιση που προστατεύεται από το άρθρο 11 του Συντάγματος.

Όπου η άσκηση ενός άλλου ατομικού δικαιώματος συνεπάγεται τη συγκέντρωση προσώπων εφαρμόζονται κατ' αρχήν οι εκάστοτε ειδικές συνταγματικές διατάξεις και όχι το άρθρο 11. Έτσι η συνάθροιση αποκλειστικά με σκοπό την παρακολούθηση ενός δημόσιου αθλητικού θεάματος υπάγεται στο άρθρο 16 παρ. 9.

Η ελεύθερη άσκηση της αθλητικής δραστηριότητας αποτελεί ούτως ή άλλως ατομικό δικαίωμα, για μεν τον αθλητή ως έκφραση του δικαιώματος που τους παρέχει το άρθρο 5 παρ. 1 του Συντάγματος για ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους, για δε τις αθλητικές οργανώσεις ως έκφραση τόσο των δικαιωμάτων που τους παρέχει το αρ.5 παρ.1, όσο και του δικαιώματος του συνεταιρίζεσθαι, που τους παρέχει το αρ.12 του Συντάγματος.

Το άρθρο 12 του Συντάγματος κατοχυρώνει το δικαίωμα των Ελλήνων «όπως συνιστούν ενώσεις και σωματεία μη κερδοσκοπικού σκοπού». Το άρθρο 16 παρ9 αποτελεί ειδική διάταξη για τις ενώσεις αθλητικών σωματείων.

Αν λοιπόν η διατύπωση του άρθρου 16 παρ 9 του Συντάγματος αξιολογηθεί σε συνδυασμό και με τις διατάξεις των παραπάνω άρθρων 5 και 12, δεν μένει καμία αμφιβολία, ότι σε κάθε περίπτωση το ελληνικό Σύνταγμα αναγνωρίζει ως ατομικό και κοινωνικό δικαίωμα, το δικαίωμα του ατόμου, φυσικού ή νομικού, να συμμετέχει στην αθλητική δραστηριότητα, είτε ως αθλητής είτε ως διοικητικός παράγων ή ως αθλητική οργάνωση ή φορέας.

Εάν όμως το δικαίωμα στον αθλητισμό, τόσο των αθλητών, όσο και των αθλητικών οργανώσεων, προστατεύεται από τις παραπάνω διατάξεις μπορεί να υποστηριχθεί, ότι η βασική αποστολή του αρ. 16 παρ 9 του Συντάγματος, δεν είναι η επανάληψη των άνω διατάξεων, ούτε η επιβεβαίωση του αυτονόητου, αλλά έγκειται πρωτίστως στην επιτυγχανόμενη μέσω αυτού, αναγνώριση του αθλητισμού ως θεσμού, δηλαδή ως συστηματικά οργανομένου συνόλου σχέσεων και δραστηριοτήτων με ιδιαίτερη αξία για την έννομη τάξη, το οποίο τίθεται κάτω από την προστασία και τον έλεγχο του κράτους.

Με αυτή την έννοια μπορούν να υπάρξουν περιορισμοί στην άσκηση άλλων δικαιωμάτων μεταξύ των οποίων και του ίδιου του δικαιώματος για ελεύθερη ανάπτυξη της ατομικής δραστηριότητας χάριν του αθλητισμού ως θεσμού.

Έτσι λοιπόν μπορεί να περιορισθεί και το ίδιο το δικαίωμα στον αθλητισμό οσάκις κρίνεται απαραίτητη η νομοθετική ή κανονιστική παρέμβαση του κράτους ή της διοίκησης για την προστασία, προαγωγή, ανάπτυξη, εποπτεία, οικονομική ενίσχυση και έλεγχο του αθλητισμού ως θεσμού.

Κατά τον ίδιο τρόπο, με την επίκληση του άρθρου 16 παρ. 9 μπορεί να δικαιολογηθεί ο περιορισμός και άλλων δικαιωμάτων που ασκούνται στο πλαίσιο της αθλητικής δραστηριότητας όπως στο άρθρο 9, ο περιορισμός του απόρρητου του ιδιωτικού βίου κατα τους ελέγχους αντιντόπινγκ, ο περιορισμός της ελευθερίας έκφρασης στο αρθρο 14 Συντ. που αφορά την απαγόρευση κρίσεων και δηλώσεων για αθλητικούς παράγοντες, διαιτητές κλπ. ο περιορισμός της επαγγελματικής και οικονομικής ελευθερίας στο αρθρο 5 Σ. όπως πχ επιβάλεται για επαγγέλματα που έχουν σχέση με τον αθλητισμό (πράκτορες προ-πο).

Είναι προφανές ότι κάθε περιορισμός οποιουδήποτε συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος υπάγεται στους κανόνες βάσει των οποίων συνάγεται το αναγκαίο και πρόσφορο για την έννομη τάξη μέτρο περιορισμού του δικαιώματος (αρχή της αναλογικότητας). Έτσι ο οποιοσδήποτε περιορισμός που προκρίπτει και αναφέρεται στο άρθρο 16 παρ. 9 του Συντάγματος δεν μπορεί να πλήττει τον πυρήνα των περιοριζόμενων ατομικών δικαιωμάτων.

Έτσι και η νομολογία ενώ δέχεται κατ' αρχήν ότι είναι επιτρεπτή η παρέμβαση του νομοθέτη στις έννομες σχέσεις που δημιουργούνται από το εις αμειβόμενον διαμορφωθέν ποδόσφαιρον καθώς και η επιβολή περιορισμών στην προστατευόμενη συμβατική ελευθερία του άρθρου 5 παρ. 1 Σ. καθιστά σαφές ότι η ελεύθερη πρόσβαση του αθλητή στην αθλητική δραστηριότητα δεν μπορεί να περιορίζεται ουσιαστικά αφού έχει το δικαίωμα να επιλέγει ελεύθερα το αθλητικό σωματείο που προτιμά άρθρο 5 παρ. 1.

Τέτοιοι περιορισμοί στις εγγραφές και μετεγγραφές αθλητών μπορούν να τεθούν μόνο για λόγους που αφορούν την προστασία του αθλητισμού ή γενικότερα λόγους δημόσιου συμφέροντος.

Κατά την ίδια έννοια έχει επίσης κριθεί ότι οι επιβαλλόμενοι περιορισμοί στην ελευθερία έκφρασης αθλητικών παραγόντων (14Σ) σε σχέση με την διαιτησία υπερβαίνουν την αρχή της αναλογικότητας και πλήττουν τον πυρήνα του δικαιώματος, είναι δηλαδή υπερβολικοί και δεν μπορούν να δικαιολογηθούν από την συνταγματική επιταγή της προστασίας του αθλητισμού.

Εκτός από την αρχή της αναλογικότητας για την στάθμιση των συγκρουόμενων εννόμων συμφερόντων και δικαιωμάτων είναι επίσης οι αρχές του απαραβίαστου του πυρήνα των εκατέρωθεν δικαιωμάτων, της επικουρικότητας, της ιδιωτικής αυτονομίας αθλητικών ομοσπονδιών, της μονοπωλιακής θέσης των αθλητικών ομοσπονδιών.

Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας η κρατική παρέμβαση στον αθλητισμό καθώς και η θέσπιση κρατικών αρμοδιοτήτων για την προστασία του, πρέπει να γίνεται στο βαθμό που η άσκηση των ιδίων αρμοδιοτήτων από τους αθλητικούς φορείς δεν παρίσταται ως αρκούντως αποτελεσματική. Κατά την έννοια αυτή η προστασία και η εποπτεία του αθλητισμού σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να σημαίνουν ή να οδηγούν σε κρατικοποίηση του αθλητισμού. Ο έλεγχος του αθλητισμού από το κράτος πρέπει να νοείται, ότι αναιρεί την ευθύνη των αθλητικών φορέων για τη λειτουργία τους με ίδιους οικονομικούς πόρους.

Η μονοπωλιακή θέση της αθλητικής ομοσπονδίας έναντι των λοιπών υποκειμένων της αθλητικής έννομης τάξης (σωματείων, αθλητών) δημιουργεί σ' αυτά την ευχέρεια να επικαλεστούν τη θεωρία της τριτενέργειας των ατομικών δικαιωμάτων προκειμένου να ασκήσουν έναντι της ομοσπονδίας το δικαίωμά τους για ελεύθερη πρόσβαση στην αθλητική δραστηριότητα. Επομένως η αθλητική ομοσπονδία δεν μπορεί να επικαλεστεί έναντι τούτων ούτε την ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, (αρνητική λειτουργία του δικαιώματος), ούτε την ιδιωτική της αυτονομία, ούτε και γενικότερα το δημόσιο συμφέρον προκειμένου να πλήξει τον πυρήνα του δικαιώματος στον αθλητισμό των παραπάνω προσώπων.

Την αρνητική λειτουργία της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι μπορεί αντίθετα να επικαλεστεί το αθλητικό σωματείο, τόσο έναντι του κράτους όσο και έναντι συγκρουόμενων προς αυτό δικαιωμάτων.

Τέλος το κράτος δυνάμει του άρθρου 16 παρ. 9 του Συντάγματος δικαιούται να παρεμβαίνει ρυθμιστικά στον αθλητισμό περιορίζοντας δικαιώματα των υποκειμένων της αθλητικής έννομης τάξης τηρώντας όμως τις παραπάνω ερμηνευτικές αρχές και σεβόμενο σε κάθε περίπτωση τον πυρήνα των παραπάνω ατομικών δικαιωμάτων.

Δικαστική αρμοδιότητα στον αθλητισμό Η αρχή της δίκαιης δίκης

Το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας ως θεμελιώδες δικαίωμα δημόσιου δικαίου και συνταγματικής τάξης, εκτός από ατομικό, έχει και κοινωνικό περιεχόμενο. Το δικαίωμα αυτό στον αθλητισμό αποκτά ιδιαίτερο βάρος λόγω του δημόσιου σκοπού τον οποίο εξυπηρετεί. Το περιεχόμενο της έννομης προστασίας συνίσταται στην υποχρέωση των δικαιοδοτικών οργάνων να αποφαινόμενοι για το παραδεκτό του αιτήματος που υποβλήθηκε στο δικαστήριο και εφόσον συντρέχουν οι όροι, να αποφαινόμενοι και για τη βασιμότητά του. Οι αρχές που στηρίζουν την αντικειμενικότητα του δικαστηρίου είναι: α) της δημοσιότητας και της προφορικότητας της διαδικασίας, β) της υποχρεωτικής συμπαράστασης του διαδίκου με δικηγόρο, γ) της ταχύτητας της διαδικασίας, δ) της ελεύθερης εκτίμησης των αποδεικτικών μέσων, ε) της δικαιοδοσίας σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, χωρίς αυτό να είναι δεσμευτικό για όλες τις αθλητικές διαφορές. Η ορθοδικία και η αντικειμενικότητα πρέπει να είναι σύμφωνες με το άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και το άρθρο 20 του Συντάγματος. Γίνεται φανερό ότι, εφόσον ο νόμος δεν είναι ξένος προς τον αθλητισμό και την αθλητική ζωή, η μεσολάβηση του δικαστή είναι επιτρεπτή και αναγκαία για την εξασφάλιση του ομαλού ρυθμού της αθλητικής ζωής, των καλών σχέσεων των μετεχόντων και της δημόσιας ειρήνης στον κόσμο του αθλητισμού. Τα πρόσωπα του αθλητισμού έχουν το δικαίωμα να επιλύουν δικαστικά τις διαφορές τους. Κανόνας που θα απαγόρευε τη δικαστική προστασία έρχεται σε κατ'ευθείαν αντίθεση με το βασικό δικαίωμα όλων των ανθρώπων να προσφεύγουν σε ένα αμερόληπτο δικαστήριο για τη διευθέτηση της διαφοράς τους.

Ποιος δικαστής για τον αθλητισμό

Ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα στο θεσμικό πλαίσιο του αθλητισμού είναι ο τρόπος επίλυσης των διαφορών που ανακύπτουν στο αθλητικό γίνεσθαι. Τη φύση των αθλητικών διαφορών ορίζουν ο αθλητικός χαρακτήρας, η ειδική κανονιστική πρόβλεψη ή η σύγκρουση συμφέροντος ή δικαιώματος στην αθλητική πράξη, κατ'εφαρμογή των κανόνων της έννομης τάξης στον αθλητισμό. Πολλές φορές οι διαφορές αυτές αντί να φθάνουν στην επίλυση οδηγούν σε νέες και στην αναζήτηση του αρμόδιου δικαστηρίου.

Ισχύουσα διεθνείς αθλητική έννομη τάξη

Σε διεθνές πεδίο οι κανόνες, που διαμορφώνουν την αθλητική έννομη τάξη, είναι αυτοί των κυβερνητικών οργανισμών (UNESCO) και οι κανόνες των διεθνών συμβάσεων και πράξεων, που αφορούν στην αθλητική και αγωνιστική δραστηριότητα καθώς και οι κανόνες των μη κυβερνητικών αθλητικών αρχών, όπως είναι οι Διεθνείς Ομοσπονδίες Αθλητισμού και η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή για ζητήματα Ολυμπιακών Αγώνων.

Κορυφαίος κανόνας είναι η Ολυμπιακή Χάρτα, η οποία αν και υφίσταται μόνο για τους ολυμπιακούς αγώνες, εντούτοις επηρεάζει γενικά και τον αθλητισμό διεθνώς. Οι πράξεις διεθνών οργανισμών για τον αθλητισμό, στους οποίους η συμμετοχή εκφράζει την αποδοχή τους και τεκμηριώνει την ισχύ τους, βρίσκουν εφαρμογή στο αθλητικό γίνεσθαι, όπως και οι διεθνείς συμβάσεις και οι πράξεις διεθνών

οργανισμών για τον αθλητισμό και περί τα αθλητικά.

Η αθλητική αναγνώριση των διεθνών αθλητικών ομοσπονδιών και των εθνικών ολυμπιακών επιτροπών είναι το κλειδί, που θέτει σε κίνηση το δίκαιο των κανόνων του Ολυμπιακού Χάρτη. Τα εμπλεκόμενα μέρη στους ολυμπιακούς αγώνες είναι υποχρεωμένα να αποδεχθούν τους κανόνες του χάρτη. Η ολυμπιακή αναγνώριση δίδεται κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, που η ίδια η ΔΟΕ θέτει, σύμφωνα με τον ολυμπιακό χάρτη και έχει νομιμοποιητικά και μεταβιβαστικά αποτελέσματα. Κατά τον χάρτη, η εθνική ολυμπιακή επιτροπή εκπροσωπεί το λαό της χώρας της στη ΔΟΕ και δι' αυτής συμμετέχουν οι αθλητές στους ολυμπιακούς αγώνες, ενώ είναι η αθλητική πρεσβεία της ΔΟΕ στη χώρα της.

Το καθεστώς αυτό, με την αναγκαιότητα συμμετοχής των αθλητών απ' όλο τον κόσμο, ανέδειξε τη Δ.Ο.Ε. ως μια διεθνώς αγνωρισμένη υπέρτατη αθλητική αρχή.

Αυτό τυπικά, όσο και αν το επικαλείται το καταστατικό της, δεν ισχύει νομικά, καθ' ότι είναι μια οργάνωση, της οποίας το δίκαιο εκπορεύεται από το δίκαιο της έδρας, που είναι το ελβετικό δίκαιο. Τούτο σημαίνει ότι νομικά ταυτίζεται μ' αυτό και λειτουργεί στη βάση αυτού. Η ΔΟΕ, όμως έχει αποκτήσει ηθικό βάρος και επικράτησε στην αθλητική ζωή ως διεθνής οργανισμός, αν και είναι ένωση ιδιωτικού δικαίου, όπως και οι διεθνείς ομοσπονδίες με ισχύον δίκαιο το δίκαιο της έδρας.

Διεθνείς αθλητικοί κανόνες έναντι των κανόνων εθνικού δικαίου

Στη διεθνή αθλητική αγωνιστική, τυγχάνουν εφαρμογής κανόνες δικαίου αθλητικών φορέων, που δεν προέρχονται από εθνικές νομοθεσίες ή διεθνείς και υπερνομοθετικούς οργανισμούς κατά το διεθνές δημόσιο ή ιδιωτικό δίκαιο, αλλά από μη εθνικές οργανώσεις, που παρ' όλα αυτά σνδέονται με συγκεκριμένο κρατικό δίκαιο.

Οι κανόνες της ΔΟΕ και των ΔΟ, ως κανόνες περιεχομένου της διεθνούς αγωνιστικής και για καθαρώς αθλητικά θέματα, υπερισχύουν των εθνικών κανόνων σε θέματα καθαρώς αθλητικής φύσης και σε ζητήματα ολυμπιακών αγώνων. Υπ' αυτή την έννοια, διαμορφώνεται μια *suī generis* διεθνής αθλητική έννομη τάξη, την οποία ακολουθούν οι εθνικές ομοσπονδίες και έτσι επιβάλλεται και στο εσωτερικό μιας χώρας, με την ενσωμάτωσή της στο εσωτερικό αθλητικό δίκαιο, ώστε να εφαρμόζονται χωρίς άλλο και να κατισχύουν του εθνικού δικαίου.

Περιπτώσεις σύγκρουσης

Σύγκρουση διεθνούς αθλητικού κανόνα με κανόνα κοινού δικαίου, που συνδέεται με συγκεκριμένο κράτος, υπήρξε κυρίως στις περιπτώσεις κατά τις οποίες έγινε παραβίαση των αρχών:

- α) Της αρχής ισότητας ανδρών και γυναικών, ως προς τον ορισμό αθλημάτων, σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας και όχι σύμφωνα με τους κανόνες του διεθνούς φορέα.
- β) Την αρχή της ίσης μεταχείρισης αθλητών και χωρίς διακρίσεις, σύμφωνα με το δίκαιο της χώρας και όχι με το δίκαιο των αθλητικών κανόνων.
- γ) Άλλη περίπτωση είναι η παράβαση αθλητικού κανόνα, που αφορά στο περιβάλλον του αθλητικού αγώνα, όπως είναι η χρήση ουσιών doping, που κατά τον αθλητικό κανόνα έχει ειδικές συνέπειες. Στην περίπτωση αυτή ο αθλητής υφίσταται αποκλεισμό από τους αγώνες και τις προβλεπόμενες κυρώσεις των κανόνων του χάρτη. Το ερώτημα που τίθεται, όμως, είναι ποιος κανόνας θα ισχύσει, ο αθλητικός ή και αυτός του εθνικού δικαίου στον τόπο που τελούνται οι αγώνες. Η περίπτωση του doping για πολλές χώρες δεν είναι μόνο αθλητικό αδίκημα, αλλά και αδίκημα

κοινωνικό. Τούτο σημαίνει ότι η πράξη αφορά και στους κοινούς κανόνες δικαίου και αντιμετωπίζεται από ειδικές ποινικές διατάξεις με ποινή φυλάκισης. Στην περίπτωση αυτή, ποιο είναι το εφαρμοστέο δίκαιο, είναι το δίκαιο της χώρας και οι αθλητικοί κανόνες ή μόνο οι αθλητικοί κανόνες;

Η παράβαση των αθλητικών νόμων και κανόνων, που αφορούν στους εμπλεκόμενους στο αθλητικό γεγονός πέρα από τα εθνικά όρια, δε συνιστά παράπτωμα συνδεδεμένο με το έδαφος του κράτους, στο οποίο γίνονται οι αγώνες. Τουλάχιστον γι' αυτούς, στους οποίους αφορούν, στο πλαίσιο των κανόνων διοργάνωσης και στους κανόνες της διοργανώτριας αρχής περί των αθλημάτων και της συμμετοχής στους αγώνες.

Αθλητές

Οι αθλητές είναι η απόλυτη ενσάρκωση του αθλητικού πνεύματος, που μπορούν με την αθλητική τους παρουσία να διαδώσουν τις αξίες της φιλίας και του αλληλοσεβασμού, της αμοιβαίας κατανόησης και της ευγενούς άμιλλας. Ιδιαίτερα υψηλού επιπέδου αθλητές αποτελούν τους καλύτερους πρεσβευτές του ευ αγωνίζεσθαι, γιατί λόγω της δημοσιότητας που απολαμβάνουν, μπορούν και δημιουργούν ευκολότερα πρότυπα προς μίμηση. Έτσι, η εκδήλωση μιας υποδειγματικής συμπεριφοράς είναι ικανή να προκαλέσει κι άλλους να ακολουθήσουν το παράδειγμά τους. Η μετάδοση λοιπόν των αρχών του δικαίου αγώνα μέσω της προσωπικής τους παρουσίας πρέπει να είναι το κύριο μέλημα των αθλητών ενώ θα πρέπει να είναι απόλυτα πεπεισμένοι για το γεγονός ότι «όποιος παίζει τίμια, είναι πάντα νικητής». Τέλος, είναι απαραίτητο οι αθλητές να κρατούν μία σθεναρή αντίσταση απέναντι στις κάθε είδους οικονομικές προκλήσεις που τους παρουσιάζονται γιατί το αντίθετο ενέχει και τους μεγαλύτερους κινδύνους για την αθλητική ηθική.

Συμπέρασμα

Ο αθλητισμός ως μεγάλο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό γεγονός διαμορφώνει τη δική του δυναμική και απαιτεί για την εξασφάλιση του περί δικαίου αισθήματος της αθλητικής ζωής την συνταγματική του κατοχύρωση.

Ξεκινώντας από τα αρχαία χρόνια τελείως αγνός βασισμένος στην ανυστεροβουλία και στα αγαθά του ευ αγωνίζεσθαι και της ευγενούς άμιλλας, έφτασε στη σημερινή εποχή να θεωρείται μια επιχειρηματική δραστηριότητα αντικαθιστώντας τις αξίες που ο ίδιος είχε διαμορφώσει, σε επιδιώξεις αποκλειστικά χρηματικές. Ίσως κι αυτό αποτελεί έναν ακόμα λόγο για την συνταγματική του κατοχύρωση και την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη προστασία του από την νομοθετική και την συνταγματική εξουσία.

Το κράτος πρέπει να είναι δίπλα στους αθλητές και τις αθλητικές οργανώσεις, να προστατεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα, να επιδιώκει την ανάπτυξη των ιδανικών που έχουν παραμεριστεί. Συγχρόνως το αθλητικό πεδίο οφείλει να αποτελεί πεδίο συνεργασίας και όχι σύγκρουσης με το κράτος